

487614

LITERA

ANUL I. Nr. 1

OCTOMVRIE 1938

Director: FANE GEORGE PAJIȘTE

S U M A R U L :

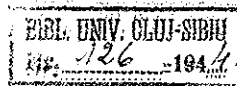
GEORGE SOFRONIE:	Cuvânt înainte
D. IOV:	Primatul statului național
PROOR:	Carte poștală (versuri)
EUGEN VICTOR POPA:	Epigrame
GRIGORE BUGARIN:	Elogiul sfârșitului
CONST. BARCAROIU:	Sonet
PETRU SFETCA:	Femei mele (versuri)
ION ȚOLESCU-VĂLENI:	Stanțe (versuri)
AMBROZIE MELINTE:	Zori (versuri)
FANE GEORGE PAJIȘTE:	Oficialitatea și problemele de cultură
ION I. POGANA:	Chemând depărtările (versuri)
	Figuri arădane

CRONICI:

FANE GEORGE PAJIȘTE: Cronica istorică, cronica literară și cronica teatrală

REVISTE:

FANE GEORGE PAJIȘTE: Ideea națională, Universul Literar, Gândirea

Redacția și Administrația: Arad, Piața Avram Iancu Nr. 18 Etaj II.

REDACTIONALE

- Manuscrisele nepublicate, nu se înapoiază, dar nici nu se ard; vor fi păstrate în arhiva revistei. Posteritatea, e posibil, să mai aibă un cuvânt de spus pentru ele.
- Rugăm, ca, manuscrisele să fie scrise la mașină.

BCU Cluj / Cluj University Library Cluj

ADMINISTRATIVE

Lămuriri

- În numele revistei nu se fac încasări decât cu chitanțe verificate de directorul revistei. O chitanță neverificată este neavenită.

SCHIMBURI

- Dorim schimb cu toate revistele și toate ziarele din țară.

LITERA

Cuvânt înainte

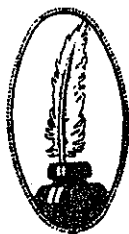
*Ne inolonăm in șirul revistelor care poartă
pe umerii tineri și viguroși aspirația cea mai
frumoasă, cea mai înaltă, de a ridica*

Neamul Românesc

*spre culmile apogeeului cultural, spre culmile civi-
lizației.*

Dumnezeu și Regele, să ne ajute!

Litera

PRIMATUL STATULUI NAȚIONAL

(In lumina principiilor de bază ale noului drept al ginților)

GEORGE SOFRONIE

Profesor la Universitatea din Cluj

„Statul național” este o formulă atât de adânc împământenită astăzi în conștiința juridică obștească încât nimic nu pare mai firesc decât ca **națiunile**, „aceste forme morale ale umanității”, cum sunt ele adeseori definite, să fie organizate politicește pe un teritoriu unitar, într’un astfel de Stat care să reprezinte într’adevăr „personificarea juridică a națiunii”.

Și cu toate acestea, Statul național, ca formă generalizată de Stat, este o realizare relativ recentă, pentrucă — deși unele State naționale au o vechime multi-seculară — de atunci de când spre sfârșitul Evului-Mediu s’a desăvârșit procesul istoric de cristalizare a națiunilor, — principiul naționalităților ca idee călăuzitoare în materia nașterii statelor, a „începerii competenței etatiste”, după cea mai nouă formulă a dreptului public, și-a înregistrat numai de scurt timp triumful său. Într’adevăr, numai prin tratatele de pace din 1919—1920 acești piloni juridici ai noi comunități internaționale, și după parțiale aplicațiuni doar, prin marile tratate ale secolului trecut, s’a consacrat triumful principiului naționalităților, luat de această dată ca normă călăuzitoare ori-unde „legitimele revendicării naționale, bine definite” precum preconizase președintele Wilson, cereau substanțiale remanieri teritoriale.

Căci, ori-unde astfel de remanieri teritoriale urmau să se facă, ele s’au inspirat în primul rând din ideea naționalităților, acestora recunoscându-se dreptul firesc de a alcătui state naționale, sau de a se alipi — când erau fracțiuni din națiune, subjugate, statelor lor naționale, anterior existente. Un nou stat teritorial și politic a rezultat astfel, în centrul și la baza căruia se găsește **statul național**, a cărui denumire o dă națiunea majoritară, ei recunoscându-se și prerogativa de a activa cu întâietate în variatele ramuri de manifestare ale acestui organism. Iar dacă în aceste state, regulă generală în noua comunitate internațională, se aflau și „locuitori ce se deosebesc de națiunea majoritară prin rasă, limbă sau religie”, cum definește minoritățile art. 93 din Tratatul dela Versailles, ei se găsesc dotați cu un spe-

cial regim de protecțiune, poate mai întins decât ar fi fost trebuit, față de liberalele garanții înscrise în constituțiile aproape ale tuturor acestor state. Dar aceste stipulațiuni dovedesc, pe de-o parte, grija autorilor noului ordin internațional de a se garanta drepturile ființei umane, iar pe de alta hotărârea lor de a imagina toate măsurile, pentruca asigurând liniștea internă, să se contribue la consolidarea și viabilitatea acestor state naționale.

* * *

Desigur că noile state naționale sunt în drept ca opunând **veto** oricărei încercări de atingere a statului lor teritorial și politic în ființă, să activeze pentru dăinuirea lor intangibilă în timp. Le-o comandă „dreptul de conservare și perpetuare a existenței lor”, drept **fundamental** recunoscut statelor, deci imprescriptibil și inalienabil, și — în același timp — formă specifică a dreptului popoarelor de auto-dispoziție. Le-o legitimează și acest factor moral că structura lor este rezultatul unei opere de mai multă dreptate ca ori când în trecut în domeniul internațional, desăvârșită prin tratatele de pace din 1919/1920. Dar ceea ce se ignorează adeseori, intenționat sau din neștiință, este că aceste state naționale sunt garantate în structura lor teritorială și politică prin înseși textele de nou drept al ginților, care caută să organizeze juridicește noua comunitate internațională. Ceea ce înseamnă că s'a găsit fondat, în anii 1919—1920, de către făuritorii noului ordin internațional, că statul național este forma de stat ce cadrează mai bine ca ori care alta cu idealurile și aspirațiile comunității statelor care trebuia scoasă din starea-i de anarhie anterioară. Intr'adevăr, art. 10 din Pactul Societății Națiunilor, text atât de cunoscut prin discuțiile la care a dat loc, lipsit astăzi de o bună parte din eficacitatea sa, în urma atâtor complicații în viața internațională, garantează statelor membri **integritatea teritorială** și independența politică prezentă, contra ori cărei **agresiuni** exterioare, instituind astfel drept o **obligație juridică** — obligația mutuală de asistență a co-societarilor, în această ipoteză. Dar ceea ce se știe mai puțin și ceea ce este cu deosebire interesant de accentuat, este acest fapt că, textul articolului 10, a fost înscris în pact mai ales pentru liniștirea și garantarea statelor nou create sau întregite teritorialicește, state **naționale** prin excelență. Ne-o arată lucrările preparatorii din epoca elaborării Pactului. Ne-o afirmă două prețioase documente: scrisoarea lui Clémenceau către Paderewski, de trimitere a Tratatului minorităților impus Poloniei, document datat 24 Iunie 1919 și o categorică declarație, în același sens, a președintelui Wilson, în ședința Conferinței de pace, din 31 Maiu 1919. Ele arată intenția și dorința autorilor noului orânduirii internaționale de a se oferi o serioasă garanție juridică și materială statutului teritorial din Europa Centrală și Orientală, acelor state, adică, a căror nouă înfățișare, determinată de aplicațiunea principiului naționalității, se integrează și se armonizează cu acea atât de scumpă idee președintelui Wilson; **pacea durabilă**.

Și atunci cât apare de precară și de neîntemeiată acea pretenție ce caracterizează acțiunea revizionistă, dar care-i evidențiază încă mai mult exagerările, când ea susține că aceleași documente ce constituiesc baza de drept a ginților în noua comunitate internațională i-ar oferi argumentul juridic pentru răsturnarea statului în vigoare, prin schimbarea granițelor actuale. Este vorba de invocarea până la osteneală a celebrului articol 19 din același Pact al Societății Națiunilor. Ori, o simplă lectură și cu atât mai mult o interpretare juridică — evidențiază că din cadrul de aplicațiune a acestui text, care se referă numai la tratatele **neaplicabile**, asupra cărora Adunarea Societății Națiunilor ar avea doar dreptul de a atrage atenția semnatarilor, și aceasta încă cu unanimitatea de voturi, ca ei să procedeze la o reexaminare a lor, se exclud clauzele teritoriale din tratatele de pace, căci toate acestea sunt clauze aplicate. Ca urmare, ori-unde s'ar căuta nu se va putea găsi un argument de drept, bazat pe un text precis, care să poată legitima juridicește pretențiuni de atingere a statutului teritorial și politic în ființă. Din contră, totul contribuie, în materie de texte de nou drept al ginților, spre a se putea îndreptățit vorbi de un **primat** al statului național în noua comunitate internațională, înțelegându-se prin acest primat locul de întâietate pe care făuritorii „Europei de drept“, cum sintetiza un om politic de realismul lui Georges Clémenceau, noua stare de lucruri, au urmărit să-i atribue acestei forme de stat. Călăuziți fiind ei la aceasta de învățămintele istoriei, care au demonstrat precaritatea ori cărei alte forme de stat, și în special a aceleia construit dintr'un conglomerat de naționalități, în care una dintre ele, fără a deține cel puțin majoritatea, pretinde la dominație față de celelalte. Ca și de această convingere că într'o comunitate internațională care se îndreaptă, deși cu timiditate încă, spre organizarea-i juridică, spre ieșirea din starea-i de anarhie internațională, statul național poate fi susținătorul cel mai devotat al normelor juridice care i-au pus bazele.

De aceea îndreptățit se poate spune că nouile state naționale sunt legitimate nu numai prin dreptul istoric al națiunilor care au evoluat spre întregirea teritorială, — la un moment dat „dreptul ginților conferindu-le facultatea juridică de a se constitui în entități politice, instituind proprii lor guvernanți, sau de a se ratașa comunității politice organizate, de caracter național“ (G. Scelle), ci aceste state sunt dotate și cu garanții în textele juridice ce cârmuiesc noua ordine internațională, și acestea, ori cât ar fi ele de precare în concretizarea lor, au o deosebită semnificație și vor putea avea în viitor și eficacitatea practică în măsura consolidării comunității internaționale printr'o reală cooperare între membrii ei. Căci nu au lipsit autori care cred că toată frământarea de astăzi a Europei, cu acest regim de nestabilitate, care după mulți pregătește războiul, ar reprezenta de fapt „ultima revoltă a statelor înainte de a se supune normelor internaționale încălcate“ (N. Politis).

Statul național este astfel sortit să dăinuiască atât timp cât conștiința juridică obștească nu va crede în superioritatea unei alte forme de stat, ca statul federal continental sau statul mondial, veche aspirație a utopiștilor, și până când mediul intersocial i-ar fi favorabil. Ceea ce presupune o evoluție cel puțin multiseculară.

Cât privește statul național român, a cărui misiune de astăzi rămâne aceea de a „crea civilizația unitară pentru toți Românii“ conștiința juridică îi atribuie o durată în timp egal cu permanența.

George Sofronie

Profesor la Universitatea din Cluj

Carte poștală

— Aceleleași —

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Iarna a văruit pământul
Și-a pus peste Nistru iacate...
Ca o vioară doină vântul
Să plângă ramurile toate...

Prins, în apus, un huhurez: hu-hu!...
Vestește lumii vifor și îngheț.
— Un mort!... Un mort pela poartă trecu
Și'n înserarea-i singurul drumeț.

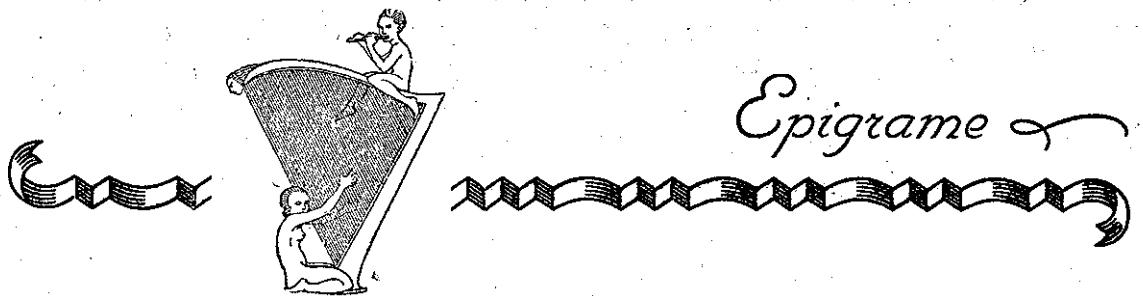
Sus, ca'n țintirim, candeli au înflorit,
Calea Robilor face bolții cruce...
Așa, ca mâne, pe mine m'or duce
Și nu-i ști cât am plâns, cât te-am iubit!...

Vor întreba străinii; Ce mort trecu?
Și'n urma mea: hu-hu, hu-hu!...

Soroca

D. IOV

*Teatrului de Vest despre care s'a
vorbit excesiv de mult, și căruia i se
dorește o trupă permanentă.*

In viața ta inexistentă,
O lume știe că trăești;
Dar cu trupă permanentă
Să mori sigur reușești!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*Uneta care apreciază inteligența
tuturor, creșdndu-se cel mai inteli-
gent din mediul său.*

Ințelegem că ești inventatorul
Aparatului: inteligentatorul,
Păcat! inteligența-ți este...
O verosimilă poveste!

PROOR

ELOGIUL SFÂRȘITULUI

de **EUGEN VICTOR POPA**

Aș vrea să știu înainte cu câteva săptămâni, ziua când voi muri. Atunci, dacă aș fi tânăr sau bătrân, mi-aș încuia toate uneltele într'o ladă, sau ași demisiona din serviciu și ași începe să trăiesc, doar cu un singur scop, acela de a-mi trăi viața. Mi-au plăcut întotdeauna inserările violete când noaptea fură pe nesimțite întreaga lume și îmi închipui că în acel scurt răstimp, mi-aș trăi cu aceeași euforie viața, cum în inserări retrăiesc cu intensitate melancolia care se desprinde din clipele nedefinite dintre zi și noapte.

Nu știu când va fi aceea clipă, dar regret cu adevărat că civilizația a tocit în mine instinctul animal, să presimt când voi trece dincolo, unde nu știu și nici nu mă interesează.

Dar sigur că gândul morții nu m'ar speria și nu m'ar revolta, fiindcă nici nu mi-o pot concepe. Dar voi resimți o melancolie după o viață pe care n'am trăit-o și care-și va continua drumul și fără de mine. Voi simți doar regretul profund după un lucru care n'a fost al meu dar nu un regret violent ci o pașnică împăcare cu soarta, fiindcă niciodată nu m'am putut lupta împotriva ei.

Ași vrea ca în acele săptămâni să mă desinteresez de tot ce m'a frământat o viață întreagă. Am fost lacom întotdeauna, am vrut să trăiesc din plin, să cunosc multe, să am cărți scumpe, femei frumoase și țigări rare. Le-am avut sau nu, prea puțin interesează, tot atât de puțin dacă le voi avea, dar, ași vrea ca în acele momente când voi purta pe frunte pecetia destinului să mă desintereseze toate acestea și totuși să le regret.

Eu am purtat în mine întotdeauna conștiința lucidă că m'am născut să mor. Poate de aceea îmi plac inserările sumbre și melancolice, despărțirile dureros de violente, pasiunile fără deslegări. De aceea nu savurez în lume nimic decât în momentul în care am conștiința dureroasă că o pierd. Sufăr cu ultima fluturare de batistă din geamul de vagon, cu ultimul adio rostit melodramatic la un colț de stradă, cu ultima filă dintr'o scrisoare de despărțire scrisă în pripă, sufăr, și știu că n'am iubit și n'am urât decât pentru această nostalgică clipă, când înainte nu-i nimic și îndărăt e totul.

Atunci la umbra casei indiferente și nepărtinitoare voi ști matematic cât mai am de trăit, atunci vreau să-mi trăiesc viața cu adevărat. În acele zile, când voi încheia un bilanț unde profitul nu va întrece pierderea, când voi închide uneltele într'o ladă sau voi părăsi biroul, am să hoinăresc așa cum n'am făcut-o niciodată, de-alungul străzilor, indiferent unde, indiferent cum, doar pentru a prinde mici crămpeie din viața pe care nu o voi mai avea. Ași vrea ca în acele peregrinări să mă simt singur, fiindcă toate lucrurile pe care le voi întâlni îmi vor aduce aminte de viața mea care mi-a fost dată mie și n'am putut-o trăi pentru mine, ci totdeauna pentru alții.

Mi-a plăcut atât de mult să mă plimb în ploaia molcomă. Stropii cădeau rar prelingându-se ca o boabă de rouă dealungul hainelor, apoi se spargeau de pământ. Lumina era în astfel de momente sumbră, par'că forțe telurice s'ar fi încrunțat deasupra pământului. Dar nu m'am putut plimba prin ploaie în lumina lividă, fiindcă eram sărac și trebuia să-mi cruț hainele. Atunci însă nimic nu mă va îndemna să-mi cruț niște haine cari peste câteva zile vor deveni inutile, voi savura trist, frumusețea unei ploii care n'am s'o mai văd.

Poate într'una din zile voi întâlni un copil pe stradă jucându-se cu cercul, sau cu un câțel. Copiii nu mi-au plăcut niciodată, poate fiindcă n'am avut. Dar copiii sunt prea gălăgioși și prea egocentrice, iar eu m'am retras modest în viață și nu mi-au plăcut nici oamenii gălăgioși și nici acei încrezuți, copiii sunt și una și alta. Dar poate copilul pe care îl voi vedea va avea ochi albaștri ca un lac din Tirol și va fi tăcut ca un filosof. Acel copil cuminte și tăcut care va privi viața din mijlocul drumului, îmi va aduce aminte că și eu aș fi putut avea un copil, tot cu ochi albaștri tot tăcut, și poate acel copil frumos ar fi fost zămislit într'o și mai frumoasă clipă, cu o femeie care aș fi iubit-o și care m'ar fi iubit.

Sunt sigur că în aceia dimineată luminoasă când mi s'ar aduce la florărie jerebele care vor încorona sicriul, întâlnind acel copil frumos, aș resimți regretul că nu e al meu, m'aș închina înaintea celui sămbure de viață exteriorizat prin ochii albaștri și aș pleca mai departe, gonit de viziunea copilului ca un Christ ci de bucurie că am resimțit din nou voluptatea ireparabilului.

Poate în aceeași dimineată când cu imaginea copilului m'aș îndrepta spre un parc public, aș întâlni o femeie care în așteptarea unei întâlniri plăcute să aibă un surâs suav mai luminos decât dimineată, acea femeie mi-ar aduce aminte de multe surâsuri, de mulți ochi cari m'au făcut fericit sau nefericit; le-am urât sau le-am iubit, dar le-am iertat pe toate fiindcă m'au făcut să iubesc, să cred, să am emoții ca un copil, atunci când m'am simțit matur și cuminte ca un stoic.

Sub impresia celui surâs, pornit din așteptarea voluptății care dă fiori de fericire, aș căuta o bancă unde singur să-mi consum amintirile, fără regret că au trecut, dar cu bucurie că le-am trăit, îndeosebi fără speranță de a le mai putea trăi vre'odată, așa cum în inserare simt că 'n penumbra ce învăluie lucrurile moare o lume, care mâine n'am să o mai văd.

Acolo, pe o bancă, îmi voi aduce aminte de seara în care am stat la marginea unei plaje cu o fată sveltă ca o albină și ochi negri și am privit prin coloanele subțiri în stil doric, cari susțineau terasa, ziua ce murea deasupra copacilor. Fata al cărui nume nu m'a interesat niciodată, în neastâmpărul ei tineresc, nu înțelegea de ce rămâneam atât de mult pe terasa pustie, fiindcă nu înțelegea în acel moment ceea ce se petrecea în suflet în amurgul patetic, când ziua revoltată în mii de culori, delă indigoul strident, până la albastrul calm, se opunea să se închisteze în carapacea neagră a nopții. Era splendid acel sfârșit mut, în care culorile păreau săgeți trimise în inima nopții, ca apoi să urmeze sfârșitul fatal, care ziua nu o bănuia dar eu o știam precis. Iar fata cu ochi negri n'a știut nici înainte, nici după acea seară, că mai mult decât vraja trupului ei elastic și senzual de fată tânără, mai mult decât beția de a ști toate acele farmece ale mele, m'a legat de ea conștiința a faptului că o voi pierde.

Am iubit-o cu adevărat, am iubit-o chiar pățimaș, fiindcă fieștecă imbrățire era un nou minut pierdut un nou pas spre despărțire.

Cred că niciodată n'am iubit nimic și n'am urât, decât din cauză că am știut că le pierd. Dacă, prin absurd mi-aș fi putut imagina că lucrurile cari le am, le voi avea pentru totdeauna, m'ar fi lăsat indiferente, poate m'ar fi plictisit și sunt sigur

că ajungeam într'o bună zi să mă sinucid. Nimic n'am apreciat sub specia eternității decât sub aceia a relativității și mai mult decât piramidele lui Keops care sfidează de patru mii de ani timpul, am admirat cântecul de gelozie, sau de iubire al unui artist cabotin, dar pornit din inimă, fiindcă am știut că acel cântec a existat un moment și apoi a dispărut în neant, fiindcă artistul cabotin nu mai avea o clipă identică de iubire sau de gelozie. Cred că dacă făceam parte din armata egipteană a lui Napoleon, aș fi fost cel mai slab soldat. Dar fieștecare iubire nouă însemna deci preludiul unui sfârșit, cu atât mai voluptos, cu cât puteam să-l prelungesc mai mult și poate de aceia n'am putut fi constant în nimic decât în această căutare a sfârșitului.

Intr'o seară am avut o mare revelație. Un prieten meloman a pus o placă de patefon cu un titlu bizar »Avant de mourir«, de Boulanger. Când arcușul a făcut să plângă coardele, coborând în notele sumbre ce prefațau neantul, cu toate acele reveniri calme deși dureroase, cu toate acele acorduri minore, ca o lumină ce pâlpăie înainte de a se stinge, am simțit frumusețea sfârșitului prin note, cum am simțit frumusețea sfârșitului în culori în seara de pe malul plajei. Am rămas mult timp mut și în urechi imi reveneau mereu notele nostalgice, dureros de neputincioase, dar dureros de frumoase, în dorința lor nebună de a înfrânge tăcerea cavoului. Prietenul meu m'a privit atent și tăcut, dar n'a înțeles nici el ce s'a petrecut în urma notelor ce însemnau un sfârșit, cum nu a înțeles în aceia seară nici fata, care ea însăși nu era decât un splendid sfârșit, îmbinat de culori și sunete, așa cum numai Dumnezeu într'o clipă de bună dispoziție, sau de adâncă decepție de imperfecțiunea creațiilor sale, a știut să creeze femeia.

Adeseori când mă obsedează gândul acestui sfârșit fascinant imi dau seama cât de nepregătiți suntem noi oamenii în fața vieții, cât de nepotrivită este toată știința noastră. Am ajuns prin calcule astronomice să știm că o cometă care se află la milioane ani de lumină, în ce timp și până unde se apropie de pământ și lucru curios se întâmplă aiudoma și n'am putut să ne dăm seama de noi cât suntem aici aproape, cât timp trăim și cât timp murim. Ce simplu ar fi ca în locul unui tratat de astronomie să deschid o carte unde la pagina cutare să citesc în locul venirii unei comete, sau a unei eclipse solare, că mai am atât și atât de trăit. Atunci mi-aș putea da seama într'adevăr că cele câteva săptămâni pe cari le mai am de trăit, sunt adevărata mea viață.

Aștept doar sfârșitul cel mai mare, când cu biroul sau uneltele închise, voi rătăci în ploaia molcomă dealungul străzilor, sau pe cheurile golite de lume, bucurându-mă de zâmbetul femeii de stradă, sau de dimineața luminoasă, când voi regreta tot ce n'am putut face, amintindu-mi toate lucrurile un mic crâmpeniu din fosta-mi viață. Vreau atunci în noaptea înstelată, câte nopți n'am pierdut, să intru într'un bar și să-mi sorb viața strop cu strop, ca un cocktail multicolor și tare într'un bar unde ca 'n viață să mă cred singur spectator.

Fiindcă nici odată nu m'a interesat ce va fi după ce se închide barul.

Sonet

Ce grai vorbiți, voi codrilor semeți,
Când frunză verde legănați agale,
Și când șoptiți pârului din vale.
Voi codrii mei, deapururi cântăreți?...

În liniștită ploaie de petale
Și'n murmur de-adiere cântă Geții,
În tropot de torenți, Daci călăreți,
Pe cai însângerându-le 'n zăbale.

Și ca o rugăciune-abea șoptită
Se-aude tril de muntenești izvoare
În liniștea adâncului sfințită.

Pe culmi de munte, doină veche 'nfloare
Iar din străfund de vreme împlinită,
Se'nalță codru, noua mea cântare.

GRIGORE BUGARIN

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Femeii mele

Ah! Noptile, tovarășă, nopțile...
Când zilele își închid porțile...
Când neguri se lasă pe ochi și pe gând...
Ce suflet pe-afară l'aud blestemând?...

E poate durerea ce-aleargă nebună?
Nu-i candelă'n casă... pe cer nu e lună...
Bat hoarde de vânturi în geam ca strigoi
Și moare de spaimă simțirea din noi.

E rece în casă și frig așternutul...
Suflare de gheață ne frige cuvântul...
Pereții decoruri cu fond cenușiu,
Expun dezolarea din suflet pustiu!

Doar somnul, naivul, sub pleoapele grele,
Mai țese o pânză din pulberi de stele.
În colo, e noapte... e plumb... suntem morți...

— — — — —
Veni-va iar ziua cu albele porți?...

CONSTANTIN BARCAROIU

„Solie către Sud“

Stanțe

Cu nopți de codru visul tău'l îmbraci,
Suindu-mă pe stâncă solitară,
Și flori de pe tulpine de copaci
Ți-adună gându-mi pal în noaptea rară.

Agale pasul blând îl porți prin văi;
Te urci cu ochii: cântec ce murmură...
Alergi și urci sălbatecile căi,
Să-mi pui pe frunte mirul de pe gură.

În dorul alb întins peste zenit,
Se sbate vrea noastră de ntrupare, —
E'n codrii și pe vreme svon icnit:
S'apropie o gean' aprinsă 'n zare...

PETRU SFETÇA

Lori

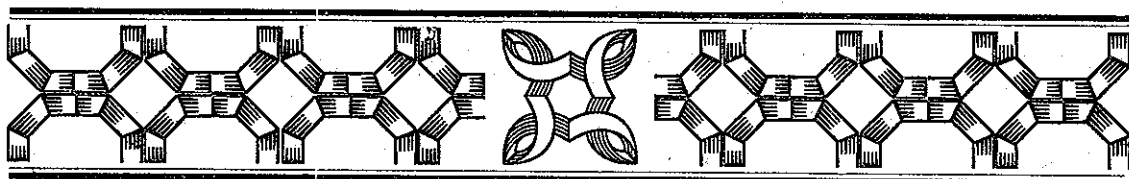
*Păunul zorilor se deșteaptă pe zare
În aripă cu visul dimineții,
Din pene-și scutură clipiri de soare
Pe lacrima fâneții.*

*Și pâcla se destramă din livezi,
Stau curcubeie pe spinarea ierbii
În țarcul sufletului sburdă tezi
Și'n sihla dorurilor cerbii.*

*Ah! lotca inimii mi se pierdu în larg
Cu vâslele în mâna unui dor...
Simt vântul pribegiei în catarg
Și frăgezimea goanei în picior.*

ION TOLESCU-VĂLENI

Politica locală a culturii

OFICIALITATEA ȘI PROBLEMELE DE CULTURĂ

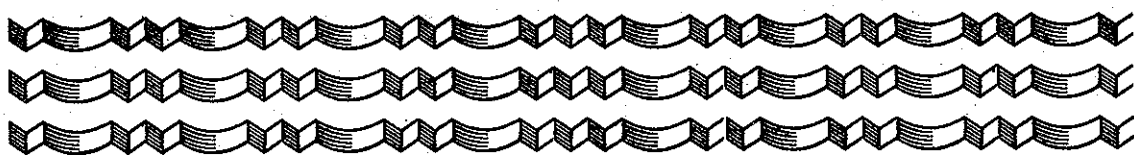
Una din problemele de mare importanță a vieții culturale dela granița de Vest este atitudinea oficialității față de problemele culturale. Este o stare de drept și de fapt care cere o stăruitoare cercetare. Căci, acțiunea culturală pentru a se putea desfășura în condiții de necontestată eficiență trebuie să fie în de aproape supravegheată și îndrumată de factorii competenți ai vieții publice. Intr'adevăr, acțiunea culturală pentru ca să dea maximul de rezultate trebuie să reprezinte o strânsă împletire între inițiativa particulară și ponderea directivei generale a fenomenului cultural înfățișat prin organe administrative tutelare. În acest sens inițiativa culturală particulară fecundează, în general, un domeniu delimitat prin tendințele politicii culturale. Numai arareori inițiativa insului răsleț sau întovărășit depășește câmpul jalonat de directivele politicii culturale; și în acest caz, este vorba de împrejurări speciale. Dacă ne interesează raporturile care se statornicesc în fapt între oficialitate și acțiunea culturală, este din punct de vedere al interesului public. Intreaga atenție a statului de formă nouă, născând sub ochii noștri, merge spre o amplă îndiguire a fenomenului cultural. Nu este o vorbă goală concepția de dirijare a culturii care o vedem încercându-se cu egală grijă și sollicitudine în statele de regim dictatorial și democratic. Sunt împrejurările grele ale vieții politice internaționale cauzele acestor tendințe înverdate. Statul viitor vrea să realizeze o sudare intimă între națiune și forma politică de organizare. Urmărind această tendință un prim țel de atins este acea »mobilizare a națiunii« din ideologia politică fascistă. Ori, în atingerea acestei mobilizări ceea ce joacă rol de primă însemnătate este inclinarea general psihologică. Sufletul, puterile lui miraculoase sunt factorii cari determină izbânda sau înfrângerea. Și puterile sufletului pot fi captate numai pe calea culturii. Dar unei culturi puse în slujba țelului național care se urmărește. Să ne reamintim de rolul covârșitor pe care le-au jucat acele »Cuvântări către națiunea germană« ale lui Fichte și ideologia nietzscheană, în organizarea națiunii germane. Spiritul militaristic, prusac, a fost cu puțință numai printr'o corespunzătoare îndrumare psihologică a poporului german. Totul a convers spre acest țel. Chiar și azi statul național-socialist se reazimă pe un aparat de propagandă formidabil. Tot ce privește viața spirituală a națiunii germane este servit în așa chip încât să servească scopurile fixate statului. Și acelaș exemplu îl întâlnim în fiecare parte, la stânga tot așa ca și la dreapta. Dacă ne reamintim epocile de

trudnică luptă națională de dinainte de război, constatăm același fenomen de identitate între cultură și tendințele națiunii. Iată dar, că îndrumarea culturii pe linia obiectivelor național-politice este un postulat învederat al tendințelor statului de formă nouă.

Ne interesează acum care sunt raporturile dintre oficialitate și cultură în regimul administrativ român. Să începem cu arătarea situației de fapt, descrisă ca o consecință a unor antecedente evolutive. În Arad acțiunea de intervenție a oficialității în viața culturală se manifestă pe calea activității »Serviciului Cultural« a Primăriei Municipiului Arad și a direcțiunii Palatului Cultural. Asupra activității acestora se impun anumite constatări, cari ne vor înfățișa peisajul cultural al Aradului. Cât și cum s'a lucrat, se știe, se vede. Ceeace trebuie să aflăm sunt cauzele acestei stări de lucruri. Ori acestea sunt de caracter general și local. Cele de caracter general sunt în legătură cu regimul administrativ, sunt determinate de defectele regimului nostru instituțional public; iar cele de caracter local sunt în strânsă legătură cu factorul omenesc folosit. Ambele seriațiuni de cauze au concurat la crearea unui complex faptic, de sterilitate. Dar să căutăm să pătrundem esența cauzală a fenomenului cultural arădan așa cum ni-l înfățișează starea de fapt. Dintru început trebuie să spunem că o bună parte din capacitatea de acțiune eficientă a acestor organizațiuni administrative se pierde într'un biurocratism sterp. Condiționarea cauzală a acestui biurocratism este mai puțin a conducătorilor instituțiilor, decât a concepției esențialmente statice asupra posibilităților și îndatoririlor acțiunii administrative pe care o valorifică întreaga noastră orânduire de stat sub regimul politic anterior. Într-adevăr, în spiritul legislației dinainte de 27 Februarie administrația locală era o simplă anexă insignifiantă și executoare a forului central acaparat. Din această concepție fundamentală derivau în mod necesar îndreptările de conduită ale administrațiilor locale și, ce este mai important, posibilitățile lor de acționare. Local, această situațiune de drept se traducea prin prefacerea organelor administrative însărcinate cu îndrumarea culturii obștești, în simple biuouri de înregistrare și rezolvire a unor chestiuni care scăpau oricărei încercări de activitate nontipicărească; un al doilea efect local al regimului administrativ românesc anterior era lipsa mijloacelor materiale-bugetare de lucru. În felul acesta intervenția oficialității în desfășurarea fenomenului cultural era quasi inexistentă. Iar în rarele cazuri când se producea era nulă prin concursul nenorocit al unui complex de cauze. În asemenea cazuri intervenția manifestată avea meschine determinante politicianiste; sau lipsa unei concepții dinamice și clare asupra vieții culturale raportate la viața administrativă, precum și lipsa unei concepții asupra rostului și datoriei sefilor de servicii culturale administrative erau determinate pentru anularea puținelor bune intenții manifestate. Este evident că în asemenea condițiuni oficialitatea nu putea să dea dovadă de o intervenție eficientă în câmpul vieții culturale. Și toată activitatea administrațiunilor culturale se desfășura într'o hilariantă și dizolvantă risipire de pură scripturistică biurocratică, cu efecte nule asupra fenomenului concret. Se desprinde imaginea clară a stării de fapt asupra raporturilor dintre oficialitate și fenomenul cultural. Rezultatele unei atari stări sunt cunoscute. S'a făcut prea puțin pentru viața culturală a orașului de bogată tradiție uitată sub colbul greu al trecutului. Dacă s'a făcut ceva este datorită inițiativei societăților și personalităților culturale. Dar să lăsăm trecutul în lumea lui de umbre. Să tragem învățămintele cari se impun și să ne străduim să dăm altă pulsație vieții culturale a orașului nostru.

În numărul viitor vom încerca să desprindem aceste învățăminte, pentru o altă viață culturală mai vie, mai rodnică.

Ambrozie Melinte

Chemând depărtările...

Sonet

Chem depărtările, din noian de vremi
Urzind speranțe de viață nouă;
Pline de țărână mâinile-amândouă
Poartă în suflet neșterse diademi...

Nu te gândi că bate vânt sau plouă
Și nici la tristețea vremilor ce chemi!...
Țădu-ți aminte și 'ncearcă să rechemi
Iubirea copilăriei noastre, — nouă.

Increzători în visuri și speranțe
Și' mpreunăți de vremi îndepărtate,
Dururi în inimi să simțim cum bate

Un dor fiornic, cu aceleași stanțe...
Iubito, azi magic, adun zările
Inimei noastre, chemând depărtările.

Strofe

Chem depărtările din urmă,
Trecutul plin de patimi și plăceri,
Il chem, avid, în bulgăre de cer
Să-și fiarbă trunchiul rupt de ieri...

O, tu nu te-ai întrebat nicicând,
Grăbind pașii vremii în spațiu,
Că moartea s'apropie, dorind
Să-și stâmpere cu noi nesațiu!...

FANE GEORGE PAJIȘTE

DR. TEODOR BOTIȘ

Unul dintre marii dascăli ai Academiei Teologice din Arad, părintele Dr. Teodor Botiș, își părăsește catedra și demnitatea de rector pentru a trece în rândurile pensionarilor, după o rodnică și neînțetată activitate în viața culturală a acestui oraș.

Cei care cunosc trecutul acestui înalt așezământ de educație spirituală pot să aprecieze personalitatea aceluia care l-a condus în ultimii ani, cu o modestie și înțelepciune cu adevărat patriarhale.

Academia Teologică din Arad înseamnă păstrarea unei tradiții de învățatură națională care și-a dat la timp roadele cu prisosință, creind în jurul catedrelor sale o atmosferă de spiritualitate și românism inflăcărat.

Această tradiție a cultivat-o cu cinste și osârdie părintele Teodor Botiș, dându-i Aradului ceva din măreția lui de altă dată, cu un impresionant capitol în istoria neamului.

Rectorul și profesorul Teodor Botiș a rămas până astăzi ceea ce a fost o viață întreagă: întruchiparea ideală a preotului temător de Dumnezeu și vrednic slujitor al altarului.

Generații după generații de tineri și viitori preoți — au primit învățatură dela părintele Teodor Botiș, ajuns la o vârstă când i se cuvine răsplată pentru meritele sale.

Dar pe lângă distincția de mare dascăl care înfrumusează cariera pastorală a cucerniciei sale, părintele Teodor Botiș a fost unul dintre însemnații publiciști ai Aradului, cu gloria stabilită înainte încă de Unire, făcând parte dintr'o pleiadă de mânduitori ai condeiului care au binemeritat dela patrie.

Tot ceea ce a scris părintele Teodor Botiș va rămâne drept pildă de onestitate și gândire pentru multă vreme, ori cât va evolua de mult scrisul vremii, pentru că scrisul de pe vremuri a creat o epocă înălțătoare pentru viitorul neamului, înainte de a fi îmbogățit autologia literilor cu pagini de pretențioase elucubațiuni stilistice.

Scrisul acela patriarhal a rodit însutit atunci când a fost așternut pe hârtie; a rodit altfel decât cel de azi pe care nu-l mai citește și nu și-l mai însușește nimeni.

Părintele Teodor Botiș rămâne de asemenea în amintirea noastră cu titlul de conferențiar și adeseori ascultat în tineretea noastră.

După unire, conferințele publice au înlocuit, într'o oarecare măsură, manifestațiile scrisului în viața culturală a Aradului. Și aici, părintele Teodor Botiș și-a dat cea mai largă contribuție, fie vorbind el însuși, fie că a adus la Arad nenumărați conferențieri.

În sfârșit, toată mișcarea spirituală din acest oraș, pe care am ajuns-o și noi, l-a avut întodeauna drept unul dintre animatorii ei neosteniți.

Întodeauna l-am întâlnit în mijlocul acestor nobile frământări, astfel cum l-au avut studenții Academiei Teologice în mijlocul lor, dar a rămas mereu un mare modest, făcând oricând loc altuia să se afirme, atunci când descoperea competențe mai încercate.

Pe părintele Teodor Botiș îl vom mai ține multă vreme minte după felul smerit cum a slujit îmbrăcat cu odăjdiele sfinte și în fața altarului. Cu o voce care părea ecou din altă lume și prin atitudini de o prea frumoasă vocație preoțească — cucernicia sa a deschis multe inimi împietrite, a mângăiat multe suflete disperate.

Dar părintele Teodor Botiș, chiar părăsindu-și misiunea oficială de până acum, va continua să rămâie printre noi același spirit gata de orice contribuție pentru ridicarea nivelului cultural al Aradului și va continua să stea de veghe la afirmarea spiritului național dela granița de Vest a țării, pentru care a luptat o viață întreagă, cu râvnă și desinteres rar întâlnite.

Inchinându-i aceste rânduri în primul număr al revistei noastre, grupul nostru aduce un binemeritat omagiu unui înaintaș al scrisului românesc de pe aceste plaiuri.

Ion I. Pogana

C R O N I C I

CRONICĂ ISTORICĂ

Considerațiuni asupra evenimentelor recente

Un principiu istoric, că, *evenimentele se repetă*, trebuie luat în considerație în toate vremurile și de către toți oamenii istorici ori conducători de state.

Poate, astăzi, când trăim grave evenimente, în jurul Spaniei, dintru începutul ei scaldată în sângele de războaie civile, în jurul Ceho-Slovaciei, leagănul discuțiilor în Europa centrală, loțiitoarea decedatei Austriei, care ne aduce aminte de atâtea războaie ce-au frământat Europa în jurul existenței ei; și trebuie chiar, să nu uităm politica Angliei în decursul istoriei veșnic trecătoare, dela o poartă la alta.

Dar, cernând trecutul și dându-ne seama de stabilitatea principiului expus mai sus, prin evenimentele petrecute, e necesar să tragem învățămintele verosimile, numai astfel cruțând popoarele.

Aceia, cari greșesc, călcând principiile istorice, sunt sortiți să plătească scump greșelile comise și nicăeri aveau să plătească mai scump decât în Istorie.

Atunci, când la lumina zilei stai să consideri încordările și destinderile dintre popoare, ai iluzia de multe ori, că nimic nu s'a greșit, sau că acel popor care pare provocător este vinovat și trebuie să fie considerat ca agresor; realitatea însă, — împinsă la absurd — te mână spre adevărul istoriei, care se repetă și evoluează.

Crearea Ceho-Slovaciei, a prilejuit, cândva apropiat, o liniște de reținut pentru popoarele ce-au creat-o în urma flagelului mondial, dar acei cari au creat-o nu s'au gândit în îngustimea vremurilor, la consecințele unei greșeli ce au comis.

Un alt principiu (de pretext) pe bazele căruia s'a creat acest stat a fost el însuși călcat. E just. Principiu de autodefinire al popoarelor a suferit. S'a comis o greșală și această greșală se plătește.

Cum? Anglia prin cea mai cumplită umilință în istoria ei; Franța prin incapacitatea, dovedită, de-a'și spune cuvântul hotărâtor astăzi, iar mâine probabil va plăti mai scump; și chiar România și Jugoslavia de ocamdată, prin distrugerea Mișei Înțelegeri, iar mâine nu se știe cum; făgașul istoriei actuale, prin nesocotința celor în drept și greșelile ce fac, ne duce spre surprize.

Oprindu-ne la prima victimă, trebuie să recunoaștem că din greșelile de ordin intern și extern a ajuns acolo unde este azi.

O țară eterogenă și cu fruntarii naturale, trebuie să înțelegem, că nu se păstrează, nu se întărește și nici nu se impune printr'o politică exclusiv de pace prin vorbe, ori prin tractate dovedite în ultima vreme petece de hârtie.

Atunci, ce garanție a avut Ceho-slovacia dela o Anglie nepregătită de război pentru apărarea ei, dela o Franță atât de turburată intern și limitat pregătită de război, dela o Mică Înțelegere așiderea slab pregătită. *Vorbe a așteptat, vorbe a câștigat.*

Dar, reflectând atent asupra acestor evenimente pline de învățăminte, e rândul Țării Românești, să ia aminte și și cu toată rigurozitatea, neîncrezătoare decât în propriile forțe, consolidate pe tărâm economic, cultural și militar, să fie în măsură a evita orice greșală. Vremurile sunt tulburi. Astfel, noi avem de câștigat, nimic de pierdut. **F. G. P.**

CRONICĂ LITERARĂ

Menționări.

Menționăm din cronică literară a revistei »Linia dreaptă« a d-lui Al. Hodoș, prea justă observație asupra revistelor literare și am fi fericiți dacă rândurile ce urmează, au fost scrise de d-sa:

»*Revistele literare* sunt o amintire. Azi nu există reviste. Iar cele puține, câte mai apar, sunt mai mult politice. Este probabil un semn al vremii: oamenii caută un sens al vieții, nou, băjbăe o cărare încă nedefinită. Se grupează, luptă, încrucișează forțe, ca niște săbii. Viața e mai mult o ciocnire de voințe decât inteligențe sau simțiri. În zodia politicului, floarea albastră a revistei curat literare și-a dat duhul.

Poate că nu-i nici o pagubă, în forma ei de demult, revista literară își făcea impresia că trăește pe alt tarâm, că n'are habar de adevărata frământare a vieții. Azi se trăește mai mult în realitatea imediată.

De aci și caracterul confuz al publicațiilor care apar azi. Mai ales pentru un om mai vechiu, deprins cu claritatea unor timpuri când viața se mișca în făgașuri bine adâncite«.

Credem, că ar fi cazul să dispară și revistele politice, odată ce au dispărut partidele alimentatoare. Mersul vremii trebuie să ne ducă înapoi la adevărata literatură; și ca spirit, și ca materie; și ca fond și ca formă!

Schakespeare: de Haig Acterian

Cel mai mare dramaturg al omenirii, ne este prezentat cu deosebită competență portretistă și bibliografică de către d-l Haig Acterian.

Arinișul unei asemenea încercări, se relevă șters din cauza izbutitei sale puteri de profunzime a vieții și operei unui scriitor de formidabilă genialitate recunoscută cu secole în urmă, față de timpurile contemporane ce erau în măsură să profileze cât mai precis și just o valoare culminantă, — înlesnind astfel munca bibliofililor posteriori.

Dar, meritul d-lui Haig Acterian corespunde leit genialității ce tratează. Jude-

când asupra datelor biografice, nu putem decât să laudăm o temerară expunere a datelor, deși multă vreme au fost lăsate în nesiguranță.

D-l Haig Acterian ne prezintă pe Shakespeare prin prisma vieții sociale, cu toate eresurile, datinile, obiceiurile, frământările politice, nemulțumirile, plăcerile, poporului englez din vremea sa, din care motiv lucrarea poate fi acuzată că suferă de-abundență încrustare a epocii în cauză.

Această descriere nu constituie o greșală, dimpotrivă, își are importanța bine justificată.

Shakespeare, trăind în epoca elisabetană, epoca de înflorire a teatrului, era natural să-i prilejuiască și totodată să-i ușureze cultura și creația în domeniul teatral. Trăind în epoca unor frământări sociale și politice, era natural să-l determine a-le descrie, bineînțeles cu obiectivitatea pe care marile genii o manifestă, sau să-și aleagă eroii din epoca aceasta bogată în evenimente. A fost poate singurul care a înțeles cu amplitudine epoca în care a trăit, a pătruns-o și a pecetluit-o nemuririi în capodoperele ce le-au imortalizat. »Politica a fost preocuparea constantă a lui Shakespeare. Epoca în care trăește este frământată de lupte sociale și aventuri politice. Asemănarea și deosebirea formelor politice, căutarea unei soluții sociale, sunt dezvoltate în jurul psihologiei eroilor săi. Acordul surd al vremii întovărășește încercările indivizilor de-a libera umanitatea. Odată cu viața lui Shakespeare căpăta viață spiritul englez. Puterile haotice se limpezeau în conștiința națională. Nici o perioadă de șovăială a autorității monarhice și nici relativa corupție nu vor clinti mersul hotărâtor al moralului unei noi națiuni care se încumetă să stăpânească lumea. Din marșul victorios al trupelor engleze se aude și se înțelege transfigurarea și încetățenirea britanică a virtuților romane în dramă shakespeariană. Expansiunea britanică străbate locuri neumbrite de europeni. Dramele lui Shakespeare erau popularizate, cu toate că autorul lor rămânea ignorat pentru cei mulți. În jurnalul căpitanului de vas William Keeling dela East India Company se găsește următoarea notă, când vasele se aflau la Sierra-Leone:

1607, Sept. 5... unde noi dăm tragedia Hamlet.

1607, Sept. 30 Căpitanul Howkins ia masa cu mine, unde tovarășii mei joacă Kinge Richard the Second.

1608, Mars 31. Am invitat pe căpitanul Howkins la care s'a servit pește și a jucat în fața mea Hamlet...» (pag. 63-64). Dar nu numai atât, ceva mai târziu către maturitatea geniului său, influența sa se resimte și asupra scriitorilor mai

tineri și asupra autorilor dramatici cari au ajuns chiar să-l imite de-a binelea.

Această reciprocitate de influențe între mediul și scriitor, și scriitor și mediul, este descrisă cu lux de amănunte, interesante, clarificatoare, dând lucrării prestația marilor cărți pe care orice intelectual trebuie s'o citească neîntârziat, mai ales că lucrarea d-lui Haig Acterian în complexul ei, bibliografic și literar, umple un gol în literatura noastră.

F. G. P.

CRONICA TEATRĂLĂ

Problema unui teatru permanent la granița de Vest a fost agitată cu dramatică insistență de cercurile culturale din Timișoara, Arad și chiar Oradea, încă de multă vreme.

Zădărnicia insistențelor a pecetluit, pare-se, pentru câtăva vreme, orice încercare nu numai de a crede într'o înfăptuire, dar chiar de a spera într'o reluare a discuțiilor asupra acestei probleme.

Motivele?

La noi, se justifica printr'o indolență în domeniu cultural cu nuanțe naționale, din partea, fie a publicului străin de cultură serioasă, fie a forurilor locale îndrăgite a interveni.

Totuși, în vremurile de tot recente,

când aspectul politic, economic și cultural, *diriguite de Augustul Suveran M. S. Regele Carol II*, își schimbă aliura în scopul ce se urmărește numai și numai pentru înălțarea spiritului și consolidarea românească pretutindeni în frontierele de azi ale neamului, problema unui teatru de Vest își deschide larg aspirațiile spre o traducere în fapt.

Așteptăm, ca scepstrul acestei probleme să fie ținut cu toată autoritatea de Excelența Sa Rezidentul Regal Dr. Alex. Marta, care în fața poporului românesc de Vest este chemat să-i aline această dorință, totuși manifestată de multă vreme.

F. G. P.

REVISTE

Ideea Națională. Anul I. Nr. 2.

Hebdomadar de înalt naționalism apare sub direcția celor trei puternici mânători de condee: Alex. Hodoș, Radu Dragnea și Toma Vlădescu.

Publicația aceasta face cinste, desbătând probleme de actualitate cu toată competența utilă scopului urmărit, în toate domeniile de manifestare, ce îmbracă naționalismul.

Dacă, *gazeta rimată* semnată de: fabulistul român n'ar fi o improvizată fabulă revista s'ar fi prezentat în tot întregul ei într'o splendidă haină de aristocratică intelectualitate.

Universul Literar. Anul XLVII, Nr. 35.

Aduce, pentru cititori, material divers care îmbracă toate genurile de manifestare literară, menținându-și laudabil titlul ce poartă.

Având colaboratori de un șir interminabil, această publicație literară îmbogățește cu prisosință istoria literaturii românești de azi. A vorbi despre unii înseamnă a nedreptăți pe alții; deși uneori se întâmplă ca unele colaborări să nu facă cinste Universului Literar.

Pobabil oarecari subtilități redacționale, ce trebuiesc întotdeauna înlăturate pentru prestanța unei reviste de autoritate incontestabilă.

Gândirea. Anul XVII. Nr. 7.

În numărul acesta, ilustrul profesor I. Popovici publică cuvântarea rostită la Academia Română în ședința festivă din 10 Iunie 1938, cu titlul: *La aniversarea lui Schopenhauer*.

Viața, opera și influența marelui filosof german este descrisă concis și expresiv, în acest articol, cu obiectivitate, dar și oarecare subiectivism (pornit din dragostea ce o poate arăta un filosof pentru un mare filosof).

Influența Schopenhaueriană asupra dezvoltării noastre intelectuale este desbătută în toată amploarea ei, cu atitudinile refractare și de simpatie cu care a fost primită doctrina filosofului în țara noastră.

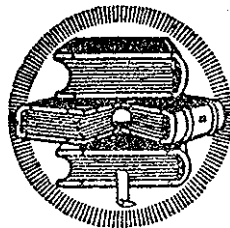
Poesia este semnată de V. Voiculescu, Ștefan Baciu, Virgil Carianopol, Do-

nar Munteanu, Vintilă Horia, Teofil Lianu și Gh. Tuleș.

Croniclele, bogate și de esență culturală superioară mențin revista *Gândirea* la locul de frunte al revistelor românești.

Cronica mărunță semnată de N. Crainic de o subtilitate și însemnătate deosebită, sparge năravuri detestabile și dăunătoare istoriei literaturii românești.

Fane George Pajiște

Cărți apărute

— Confucius Buda Mahomed — de Teodor Martas.

— Galeria Dictatorilor — de Sterie Diamandi.

— Robii — de W. S. Manghaun, — în traducere de J. Giurgea.

— Doamna du Barry de Paul Rebouroux — în traducerea lui Martinescu-Asănu Editura »Cugetarea«.

— Tenebra de John Galsworthy, în traducerea lui I. Giurgea, Ed. »Naționala-Ciornei« S. A.

— Rădăcini de H. Papadat-Bengescu Ed. »Naționala Ciornei«.

— Kenigsmark de Pierre Benoit — tradus de Prof. Dr. N. Chiriac-Dimancescu. Ed. »Naționala-Ciornei«.

— Războiul care vine — cronici militare — de Lt. Emanuel Voinescu. Ed. »Cugetarea«.

— Trântorul de Emil Botta. — Ed. »Vremea«.